

HIFOs forslag til kontrakt for historisk oppdragsarbeid

HIFO – Den norske historiske forening – har også utarbeidet utfyllende kommentarer til dette forslaget til standardkontrakt. Vi vil anbefale å gå grundig gjennom kommentarene før avtale inngås.

1. N.N. heretter kalt oppdragsgiver, engasjerer N.N. heretter kalt forfatter, for å utarbeide Oppdragsgiver vil utgi fremstillingen som ... (i forbindelse med ...).

Omfang og tidsfrister

2. Engasjementet gjelder fra ... til Manuskriptet skal være ferdig fra forfatterens side ved engasjementstidens utløp.

3. Manus skal omfatte ca. ... sider á 2400 anslag. Noter og litteratur- og kildeliste skal inkluderes i manuskriptet.

4. Manus skal ved innlevering være korrekturlest av forfatter. Manus skal foreligge i et nærmere avtalt standard tekstbehandlingsformat.

5. Oppdragsgiveren (evt. forfatter) står for bilderedigering og illustrasjoner. Forfatteren har det endelige ansvaret for utformingen av bildetekster, og har rett til å godkjenne utvalget av illustrasjoner.

6. Forfatter skal jevnlig avgi rapport om arbeidets framgang og/eller levere manusutkast til oppdragsgiver. Oppdragsgiver forplikter seg på sin side å sette ned en bokkomité som skal bistå forfatteren i dennes arbeid. Komiteen sammensettes etter avtale mellom partene. Minst et av medlemmene i komitéen skal være faghistoriker. Forfatteren skal ta hensyn til merknader som blir framlagt til manus så langt han/hun finner dette faglig forsvarlig. Forfatteren står likevel med det endelige ansvaret for fremstillingen.

Lønns- og arbeidsforhold

7. Forfatteren lønnes etter lønnstrinn ... i staten/kommunen. Lønnen reguleres etter Hovedtariff-forhandlingene. Lønnen utbetales den ... i hver måned. Forfatteren engasjeres på vanlige vilkår i staten/kommunen (evt. presisering) med hensyn til gjennomsnittlig arbeidstid, ferie og sosiale rettigheter. Forfatteren skal meldes inn i KLP eller Statens pensjonskasse, eller ha økonomisk kompensasjon for å ordne privat tilleggspensjon.

8. Ved attestert sykdom, barns sykdom eller ekstraordinære fraværsgrunner forlenges engasjementstiden tilsvarende.

9. Etter avtale med oppdragsgiver har forfatteren i engasjementstiden, i særskilte tilfeller, rett til å gå over i fast stilling. I så fall skal det inngås ny avtale om honorar og tidsramme.

10. Oppdragsgiveren stiller kontorplass og nødvendig databehandlingsutstyr til disposisjon for forfatter. Kontorhold dekkes av oppdragsgiver, utgifter til hjemmekontor dekkes etter særskilt beregning.

11. Nødvendige reiser dekkes av oppdragsgiver etter statens satser. Reisene skal forhåndsgodkjennes av oppdragsgiveren. Forfatteren har anledning til, etter søknad, å benytte assistanse til enkelte arbeidsoppgaver. Kopieringsutgifter dekkes av oppdragsgiver, eventuelt etter eget budsjett. Utgifter til faglig relevante seminarer og lignende kan dekkes etter søknad.

12. Oppdragsgiveren stiller sine arkiv til disposisjon for forfatteren.

Arbeid utover den avtalte engasjementstiden

13. Forfatteren har plikt og rett til å lese korrektur to ganger etter at manus er satt. Arbeidet utføres på timebasis etter regulativets satser/som står i forhold til den lønnen forfatteren hadde i engasjementstiden. Utarbeiding av registre dekkes av oppdragsgiveren.

14. Utgifter til eventuell språklig bearbeidelse betales av oppdragsgiveren.

15. Engasjementet kan forlenges etter avtale mellom partene.

Utgivelse og rettigheter

16. Oppdragsgiver har enerett til førsteutgivelsen av verket. Utgivelsen skal være av en slik art at den er allment tilgjengelig. Opplagets størrelse avgjøres av oppdragsgiveren. Ved eventuelle senere opplag og utgaver, eller annen utnyttelse enn det som dekkes av denne kontrakten, skal særskilt avtale inngås.

17. Oppdragsgiveren har plikt til å utgi verket innen rimelig tid, og innen maksimalt 2 år, etter at manuskriptet er mottatt og godkjent. I motsatt fall har forfatteren rett til å heve avtalen og kreve erstatning som skal stå i samsvar med rimelige utgifter til å utgi verket på egen hånd.

18. Forfatteren har opphavsrett til (sine deler av) det ferdige verket, og har enerett til fritt å anvende dette i andre sammenhenger enn de som dekkes av denne avtalen, under forutsetning av at anvendelsen ikke kan skade førsteutgivelsen. Ved slik anvendelse har forfatteren plikt til å informere oppdragsgiveren.

19. Forfatteren har rett til 25 frieksemplarer av (sin del av) verket (og ett komplett sett av flerbindsverk), og har rett til 40 prosent rabatt på eksemplarer utover dette. Frieksemplarer av senere opplag og utgaver avtales særskilt.

20. Oppdragsgiver kan nekte offentliggjøring av deler av et manuskript av personvern hensyn eller av hensyn til særskilte organisasjons- eller bedriftshemmeligheter.

21. Etter at manuskriptet er levert kan ikke oppdragsgiveren endre manuskriptet uten forfatterens godkjennelse. Forfatteren kan heller ikke kreve vesentlige endringer i manuskriptet som ikke inngår i det vanlige korrekturarbeidet.

Twister og opphevelse av avtalen

22. Inntreffer ekstraordinære omstendigheter som gir en av partene saklig grunn til å tre ut av avtaleforholdet, kan kontrakten sies opp med tre måneders varsel.

23. Heves avtalen, skal alt innsamlet materiale som er overlevert forfatteren eller innkjøpt for

oppdragsgivers regning, så som kopier, fotografier og avskrifter, tilbakeleveres oppdragsgiver, som skal sørge for forsvarlig oppbevaring og for at det er tilgjengelig for forfatteren. Det innsamlede materialet er oppdragsgivers eiendom, men forfatteren har rett til å gjøre bruk av materialet til egne formål.

24. Dersom kontrakten misligholdes vesentlig av en av partene, har den annen part rett til å si opp avtalen med en måneds varsel.

25. Oppdragsgiver kan utgi manuskript som er levert og trykkeklart selv om avtalen heves etter mislighold fra forfatterens side.

26. Misligholdes avtalen fra oppdragsgiverens side kan forfatteren kreve at utgifter til kopiering av innsamlet materiale dekkes av oppdragsgiveren.

27. Tvistemål skal avgjøres av en voldgiftsnemnd på tre personer, hvor hver av partene utnevner en hver og den tredje oppnevnes av by- eller herredsretten.

28. Denne kontrakten er skrevet i to eksemplarer, ett til ... (oppdragsgiver) og ett til ... (forfatter), og er signert av begge.

(Dato/Oppdragsgivers signatur) (Dato/Forfatters signatur)

Kommentarer til kontraktsforslag for historisk oppdragsarbeid

HIFO – Den norske historiske forening – ser det som en av sine oppgaver å bidra til at kontrakter om historisk oppdragsarbeid får en utforming som både oppdragsgiver og forfatter kan være fornøyd med. Hovedintensjonen med oppbyggingen av kontraktsforslaget er å legge føringer for å unngå at konflikter oppstår. Det bærende prinsippet er at forfatter og oppdragsgiver holder nær og løpende kontakt under arbeidet, og at mulig konfliktpotensiale blir luftet og satt ord på før avtale inngås. Inngåelsen av en avtale om et skriveoppdrag er en tillitssak. Oppdragsgiver kan i praksis ikke vite hvordan resultatet blir. Vi forutsetter at oppdragsgiveren har grundige samtaler med kandidater til oppdraget, og at referanser og tidligere arbeider sjekkes. Forfatteren bør på sin side forsikre seg om at oppdragsgiveren er seriøs, og har evne og vilje til å fullføre prosjektet helt frem til utgivelsen av det ferdige verket.

Kontraktsforslaget har tatt utgangspunkt i den mest vanlige formen for organisering av oppdragsarbeid, at forfatteren mottar fast lønn i en periode. Et alternativ er at royalties kompensere helt eller delvis for lønn, som eventuelt kommer i form av et forskudd. Dette er avtaleformer som HIFO har liten erfaring med, og vi vil i slike tilfelle anbefale å se nærmere på Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforenings forslag til avtale mellom sine medlemmer og forlagene. Vi vil anbefale arbeidsgivere å undersøke om kandidater til oppdraget er medlemmer av HIFO. Dette sikrer et minimum av faglige kvalifikasjoner, dessuten vil medlemmene oftest være aktive i det historiefaglige miljøet med det kontaktnettet og de mulighetene for faglig oppdatering som det kollegiale samværet medfører. På den annen side kan ikke HIFO stå som garantist for foreningens medlemmer. HIFO vil heller ikke påta seg å plukke ut medlemmer til enkelte oppdrag.

Kommentarer til de enkelte punktene i kontraktsforslaget:

1. For å unngå senere misforståelser kan det være fornuftig å spesifisere så presist som mulig hva slags arbeid kontrakten skal dekke. For et allment lokalhistorieverk er det for eksempel viktig å presisere tidsrommet som skal dekkes, for gårds- og slektshistorie bør området avgrenses geografisk. Skal f.eks. bedriftens datterselskaper omfattes av fremstillingen? Det vil også være formålstjenlig å avklare i hvilken form arbeidet skal publiseres, og om det skal utgis i en bestemt anledning, for eksempel til 100-års-jubileet.
2. Med ferdig manuskript regnes et korrekturlest manuskript som inneholder alle tekstelementer: brødtekst, titler, (eventuelle) mellomtitler, innledninger (ingresser), bildetekster, tabeller, diagrammer, noter, litteraturliste, innholdsfortegnelse, forord og forklarende tekstrammer.
3. Vi vil advare mot å la elektroniske skriveredskaper måle manuskriptet i antall bytes. Tekstbehandlingsprogrammene lagrer ulike antall koder sammen med tegnene, og resultatet kan bli forvirrende. De fleste tekstbehandlingsprogrammer kan likevel telle ord og anslag. Tenk også på omfanget av det ferdige verket, og hva manuskriptsider tilsvarer i trykte sider. Dreier det seg om en bok, er det ikke uvanlig at opptil 30 prosent av plassen utgjøres av illustrasjoner. Antall anslag pr. side varierer også naturligvis mellom bokformater og skrifttyper.
4. For forfatteren er det utvilsomt en fordel at manuskriptet korrekturleses egenhendig før innlevering. Forfatteren er i siste instans hovedansvarlig for at manuskriptet holder mål, også

formmessig. For å unngå misforståelser er det viktig å understreke at denne korrekturlesningen ikke er innbefattet i de to korrekturlesningene som er nevnt i punkt 13. Avtal i hvilken teknisk form manus skal overleveres. Det har nemlig hendt at trykkeriet ikke klarer å konvertere tekstbehandlingsformatet som forfatteren har brukt, med store ekstraavgifter som resultat. Det er rimelig at oppdragsgiveren stiller nødvendig og tilfredsstillende datautstyr til rådighet. Husk at programvare utgjør en ikke ubetydelig del av de totale kostnadene.

5. Det vil være gunstig for arbeidet at det engasjeres en egen bilderedaktør. Arbeidet med illustrasjoner er ofte mer omfattende og tidkrevende enn man forventer. Selv med egen bilderedaktør vil det likevel være naturlig at forfatteren har det endelige ansvaret for bildetekstene, da disse må oppfattes som en integrert del av fremstillingen.

6. Det er et rimelig krav at forfatteren jevnlig skal legge fram manuskriptutkast og/eller rapportere om arbeidets gang. Nær og løpende kontakt mellom forfatter og oppdragsgiver må oppfattes som nødvendig, og ingen av partene er tjent med at forfatteren sitter på sine manuskripter til engasjementet løper ut. Vi oppfatter en bokkomité som en nødvendighet, og anbefaler ikke under noen omstendigheter å sette i gang et større oppdragsarbeid uten en slik komité. Det er ønskelig med et samarbeid ved nedsetting av bokkomitéen, slik at sjansene for konflikter minimeres i utgangspunktet. Forfatteren bør ha et avgjørende ord med i laget ved valget av faghistoriker(e). Kravet om en eller flere faghistoriker som medlemmer av komitéen er gunstig for begge parter: Forfatteren får faglig inspirasjon og støtte i forhold til eventuelle urealistiske krav og oppfatninger fra oppdragsgiverens side om hvordan historien skal skrives, samtidig som oppdragsgiveren vil føle seg trygg på at sentrale problemstillinger blir behandlet og at arbeidet får den nødvendige faglige kvalitet. Det er rimelig at faghistorikeren får en viss godtgjøring for komitéarbeidet. Et rimelig krav til bokkomitéen er at medlemmene leser og kommenterer alle manusutkast så grundig som mulig, og det må oppfattes som selvsagt at bokkomitéen fortløpende forelegger forfatteren alle endringsforslag. Bokkomitéen bør lede arbeidet, i den forstand at komitéen sørger for innkalling til møter, distribusjon av manus, kommentarer og notater, sørger for at forfatteren får tilgang til det arkivmaterialet og det utstyret som er nødvendig, og ikke minst kontrollerer at arbeidet går sin gang. Det kan være lurt å oppnevne en leder eller koordinator av komitéen for å utføre løpende oppgaver. Hvis partene finner det formålstjenlig, kan også bokkomitéens forpliktelser og arbeidsoppgaver avtales. Skulle det oppstå vesentlig uenighet om forhold oppdragsforskeren mener berører sentrale fagets prinsipper, vil vi anbefale at saken legges fram til uttalelse for **Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora** (NESH). Se også kommentarene til punkt 15.

7. Lønna bør ta utgangspunkt i kvalifikasjoner, det vil si etter det lønnsnivået som forfatteren ville ha fått i en fast forskerstilling. Fordi oppdragsarbeid kan innebære usikker inntekt i perioder, bør lønnsnivået likevel ligge ca. fire lønnstrinn over tilsvarende ved en forskningsinstitusjon. Historiske forfatteroppdrag krever også spesielle kvalifikasjoner, som faglig bredde og evne til å popularisere. Det er heller ikke naturlig at forfatteren ikke går ned i lønn ved å påta seg oppdraget. Dersom oppdraget ikke medfører rettigheter i KLP eller Statens pensjonskasse, bør dette kompenseres ved en privat pensjonsordning. Hvis det er naturlig, kan lønnen tilpasses oppdragsgiverens system, dersom dette ikke gir dårligere vilkår. Det er en underliggende forutsetning at forfatteren forplikter seg til å ikke ta annet arbeid i kontraktsperioden i den utstrekning dette forhindrer forfatteren i å bruke normal arbeidstid (gjennomsnittlig) til oppdraget. Om ønskelig kan dette spesifiseres i kontrakten. Ved flere universiteter er det satt en begrensning i så måte på 20 prosent av arbeidstiden. Royalties som

helt eller delvis kompenserer for fast lønn er et mulig, men lite brukt, alternativ.

8. Forlengelse av engasjementstiden er den eneste måten å sikre at forfatteren faktisk får lønn under sykdom eller andre ekstraordinære avbrudd. Hva ekstraordinære avbrudd innebærer må være et skjønnsspørsmål, men må blant annet omfatte slike ting som tilvenning i barnehage, alvorlig sykdom i nærmeste familie og omsorgspermisjon (også for menn). Det må bemerkes at permisjon i forbindelse med fødsel er en rettighet som er knyttet til tidligere inntekt, ikke til kontraktforhold.

9. Dersom en oppdragshistoriker står i fare for å gå glipp av en fast stilling fordi et engasjement ikke er utløpt, står hun eller han overfor et vanskelig valg. Et alternativ er å si opp kontrakten, men da blir resultatet det dårligst mulige for oppdragsgiveren. Et bedre alternativ ville være at historikeren påtok seg å slutføre engasjementet, enten utenfor regulær arbeidstid eller som del av tid tildelt til egeninitiert forskning. I det siste tilfellet bør den nye arbeidsgiveren godta en slik ordning. I slike tilfeller vil de opprinnelige tidsrammene sprekke, men gevinsten ved nær kontakt med et dynamisk forskningsmiljø og med undervisning vil nok i stor grad kompensere for dette, med forhøyet kvalitet på det ferdige arbeidet som resultat.

10. Hvis en forfatter er tilknyttet en forskningsinstitusjon, vil oftest betydelige overhead-midler påløpe. Oppdragsgiveren vil da samtidig kunne se bort fra utgifter til kontorhold, og i de fleste tilfelle også utgifter til datamaskin, seminarreiser og kopiering.

11. Et realistisk budsjett for slike utgifter gir oppdragsgiver og forfatter faste rammer å gå etter. Det kan være ulønnsomt å la forfatteren utføre arbeid som like godt kan gjøres av assistenter, f. eks. innsamling av kilder, bearbeiding av kilder, rentegning av kart, kopiering og lignende. Det kan ikke understrekes nok hvor mye et faglig relevant seminar kan ha å si for inspirasjon til oppdragsarbeidet, i form av faglig oppdatering.

12. Det må oppfattes som selvsagt at oppdragsgiveren bør vise den største mulige grad av åpenhet i forhold til sitt arkivmateriale. Dersom det er snakk om opplysninger som av tvingende grunner må omfattes av hemmelighold, bør løsningen heller være at forfatteren undertegner en taushetserklæring framfor at informasjon blir holdt unna. Det kan være tvingende nødvendig for å kunne trekke relevante slutninger at forfatteren får kjennskap til informasjon som ikke bør offentliggjøres, selv om de hemmelige opplysningene altså ikke omtales. Se også punkt 20 i kontraktforslaget.

13. To gangers korrektur vil si både sidekorrektur og "blåkopi" (den fullstendige trykkoriginalen). Det vil være en fordel både for oppdragsgiver og forfatter at det endelige resultatet blir best mulig. Korrekturutgiftene vil uansett utgjøre en ørliten del av produksjonsutgiftene. Feil og unøyaktigheter har lett for å snike seg med i den siste og hektiske fasen av produksjonen, derfor er det svært viktig at "blåkopien" blir gjennomgått grundig av både forfatter og komité. Igjen er det viktig å understreke at denne korrekturlesingen etter at manus er levert er noe annet enn den korrekturlesingen forfatteren gjør tidligere, se punkt 4. Det er forøvrig viktig at utarbeidelsen av registrene gjøres skikkelig. Et personregister kan for eksempel lett bli ubrukelig dersom det bare består av personer som fra utgiverens side velges ut som spesielt "interessante". Forfatteren bør ha timebetaling for medvirkning til å utarbeide registre.

14. Dersom oppdragsgiver ønsker en særskilt språkform, er det rimelig at oppdragsgiver også

bekoster utgifter til bearbeiding. Dette kan dreie seg om målform, men også om lokalsamfunn som ønsker visse dialektformer inn i teksten. De færreste forfattere behersker både nynorsk og bokmål like godt, og forfatteren bør selvsagt først og fremst ansettes etter faglige kvalifikasjoner. På den annen side er det et rimelig krav at forfatteren får beholde sin målform hvis det ikke er spesielle grunner som taler for noe annet.

15. Tidsfristen for et oppdragsarbeid må vurderes realistisk, slik at det er mulig for forfatteren å overholde den, samtidig som den faglige kvaliteten opprettholdes. Med løpende kontakt mellom partene vil man kunne oppdage slike problemer tidlig, eller unngå dem helt. Det er også sterkt å anbefale at forfatteren, før selve arbeidet påbegynnes, gjennomfører et mindre forprosjekt, på få uker eller måneders varighet, med det siktemål å utarbeide en disposisjon over emnet og å bringe klarhet i kildesituasjonen. På denne måten kan man komme frem til en realistisk framdriftsplan og også få en rimelig god oversikt over drifts- og lønnsutgifter. Forprosjektet kan lønnes på timebasis, og bør betraktes som en prøveperiode, med gjensidig mulighet for å trekke seg. HIFO ser det generelt som ønskelig at bokprosjekter har en varighet på minst to år. Så lang tid er erfaringsmessig nødvendig for å drive seriøse kildestudier og bearbeide manuskriptet skikkelig. Vi vil gjerne formidle forståelsen av at forskjellen mellom ett og to år, eller mellom to og fire, kan være forskjellen mellom en journalistisk framstilling og et historisk forskningsarbeid. Det er ikke dermed sagt at forskningsarbeidet ikke skal formidles på en populær og spennende måte. Det vil også være mulig å utføre et seriøst forskningsarbeid på kortere tid, dersom man er blitt enig om en mer begrenset problemstilling eller undersøkelsesområde. HIFO kjenner flere eksempler på at forfatteren midtveis i arbeidet har fått klarhet i at kildematerialet er mye rikere enn antatt, slik at det ikke ville være mulig å bearbeide dette innenfor de opprinnelige tidsrammene, med den følge at oppdragsgiveren etter moden overveielse har innvilget flere måneders forlengelse av kontrakten. Hvis kontraktstiden i et slikt tilfelle ikke blir forlenget, er alternativet at noe materiale må utgå av fremstillingen, eller at hele arbeidet blir mer overfladisk. I de fleste slike tilfeller vil fremstillingen kunne vinne såpass mye på få måneders forlengelse at kostnadene oppleves som vel investerte penger. Det må være selvsagt at manglende progresjon i arbeidet ikke skal kompenseres ved at engasjementet forlenges. Den eneste farbare måten å unngå dette, er at bokkomiteén sørger for en fortløpende evaluering av arbeidet. En faghistorikers deltakelse i bokkomiteén er på dette punktet uvurderlig. Hvis forfatteren ikke er ferdig med fremstillingen innenfor en tidsramme som har vært oppfattet som rimelig, er det få tilfredsstillende løsninger. Oppdragsgiver kan enten heve avtalen og ta kostnadene med å engasjere en ny forfatter for å ferdigstille fremstillingen, eller man kan gi forfatteren ekstra tid i håp om at arbeidet blir ferdig. Vi må igjen minne om den plikt og rett som både oppdragsgiver og forfatter har til å holde løpende kontakt.

16. Med "allment tilgjengelig" menes at fremstillingen skal kunne skaffes via offentlige biblioteker. Særskilt avtale ved nyopptrykk og nye opplag bør omfatte royalties. Det er ellers verdt å merke seg at både oppdragsgiver og forfatter kan ønske å utgi nye opplag og nye utgaver. Se også kommentarene til punkt 18.

17. Det er likevel en forutsetning at det ferdige manuskriptet har det faglige kvalitetsnivå som oppdragsgiver har forventet. Igjen forutsettes det at oppdragsgiver fortløpende sørger for å holde kontroll med arbeidets gang og det faglige nivået, slik at oppdragsgiver ikke skal kunne nekte å trykke verket etter at det er ferdig og trykkeklart. Forfatteren vil ha store interesser knyttet til utgivelsen av en fremstilling som det er lagt mye arbeid i, og som, enten det dreier seg om en bedriftshistorie eller en lokalhistorie, i høyeste grad vil være faglig meritterende. Et utgitt manuskript vil ha mindre verdi, og svært mange oppdrag henvender seg til en så

begrenset leserkrets at et kommersielt forlag kan ha betenkeligheter med å stå for utgivelse. For forfatteren vil den eneste tilfredsstillende løsningen være å få dekket trykkeutgifter, med rimelig utstyr og rimelig opplag, for så å kunne distribuere fremstillingen selv til fagfeller, biblioteker og i andre former.

18. En forfatter av en samlende fremstilling vil ofte ha behov for å drøfte et særskilt problemfelt i andre sammenhenger, for eksempel i en tidsskriftartikkel. Dette vil så godt som alltid være uproblematisk i forhold til en bokutgivelse. Vær imidlertid oppmerksom på at forfatteren i dette kontraktforslaget overdrar retten til førsteutgivelsen til oppdragsgiver, men likevel har opphavsretten til verket. Dette medfører blant annet at forfatteren har rett til å utgi senere utgaver på egen hånd. Hvis behovet for nyutgivelse oppstår, vil det nok i praksis likevel være best at oppdragsgiveren står for utgivelsen mot å betale forfatteren royalties.

19. Mange forfattere vil oppfatte 25 frieksemplarer som snaut (det er ofte mange fagfeller og medhjelpere som skal tilgodeses), og vi anbefaler fleksibilitet på dette punktet. Behovet for frieksemplarer av nyutgivelser vil vanligvis ikke være så stort, hvis ikke fremstillingen er betydelig omarbeidet.

20. Se punkt 12 i disse kommentarene til kontraktforslaget.

21. Manuskriptet er omfattet av åndsverkloven selv om rettigheter til publisering er overdratt, og det vil oppfattes som et meget sterkt overgrep mot forfatteren hvis manuskriptet endres uten godkjenning etter at det er ferdig og levert til oppdragsgiveren. Forfatteren bør unngå å legge siste hånd på verket i korrekturfasen, både fordi dette kan medføre betydelige ekstrautgifter og fordi det normale og viktige samspillet med komitéen kan bli vanskeliggjort. Kontrakten kan inneholde et krav om at forfatteren i slike tilfeller må betale omkostningene selv.

22. Det er vanskelig å definere hva som kan være saklig grunn til å bryte avtalen. En viktig årsak kan være at forfatteren får tilbud om fast jobb ved en forskningsinstitusjon, noe som oppdragsgiver til en viss grad kan bidra til å avproblematisere ved å tillate at forfatteren fullfører oppdraget innenfor forskningstiden. Se punkt 9 i kontraktforslaget og kommentarene.

23. Opphevelse av et kontraktforhold med saklig grunn bør normalt ikke føre til konfliktforhold. En forfatter som har arbeidet med et emnefelt i forbindelse med et oppdrag må således kunne fortsette sitt forskningsarbeid selv om avtalen opphører, for eksempel med sikte på en tidsskriftartikkel eller en avhandling. En spesiell situasjon kan oppstå i de tilfellene oppdragsgiveren engasjerer en ny forfatter til å fullføre et avbrutt oppdrag. En mulighet til å sikre seg mot konflikter er å avtalefeste formuleringer, som i punkt 18 i kontraktforslaget. En avhandling eller en tidsskriftartikkel vil normalt ikke skade utgivelsen av for eksempel en bygdebok eller en bedriftshistorie, selv om de er bygget på det samme kildematerialet, fordi de formmessige og markedsmessige forskjellene vil være svært store.

24. Det er viktig å være tidlig ute med å påpeke uenigheter og luette konfliktpotensiale, slik at en konflikt kan løses før den blir ødeleggende.

25. Oppdragsgiveren vil oppfatte det som urimelig dersom et materiale som faktisk er betalt for ikke kan utgis fordi det oppstår en konflikt i slutfasen. Det er imidlertid et problem hvis manuskriptet som er levert ikke kan regnes for ferdig gjennomarbeidet eller mangler helt sentrale deler.

26. Forfatterens interesse av kildematerialet er oftest mer omfattende enn oppdragets rammer, og er vanligvis heller ikke uttømt ved avslutningen av arbeidet. For en faghistoriker er det nødvendigvis slik at bakgrunnsmateriale og kilder av ulikt slag kan komme til nytte i andre sammenhenger, og det ville være urimelig om forfatteren skal få denne muligheten avskåret eller begrenset av oppdragsgiverens mislighold av avtalen.

27. Hovedintensjonen ved oppbyggingen av kontraktforslaget er å sikre den løpende kontakten mellom oppdragsgiver og forfatter som er nødvendig for å unngå konflikter. Dersom en uløselig uenighet likevel skulle oppstå, vil det i de fleste tilfeller være trygt å trekke inn en offentlig, uhildet instans.

28. Forfatteren bør vurdere medlemskap i Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, som vil kunne bidra med kompetanse ved konflikter. Gjelder oppdraget lokalhistorie bør Norsk lokalhistorisk institutt i Oslo rådspørres. Både Norsk lokalhistorisk institutt og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening har utarbeidet egne forslag til standardkontrakter. Norsk lokalhistorisk institutt gir også veiledning på alle trinn av utarbeidelsen av lokalhistoriske arbeider, og vi vil anbefale oppdragsgivere og forfattere å kontakte instituttet. Det kan også være nyttig å studere lov om opphavsrett til åndsverk m.m.